

Raadsinformatiememo

Datum dinsdag 26 februari 2019
Ons kenmerk 19.009946
Aan De Gemeenteraad en steunfractieleden
Kopie aan Nico den Otter
Van College van burgemeester en wethouders
Steller Herman de Ruiter
Onderwerp Bewindvoering

Geachte dames en heren,

Bij de uitvoering van schuldhulpverlening is de toename van bewindvoering en de daarmee gepaard gaande kosten al een paar jaar onder de aandacht. Divosa en de VNG vragen al langere tijd aandacht voor de kwaliteit en de kosten van beschermingsbewind. Zij willen dat de gemeente meer invloed krijgt op de kwaliteit en de kosten van de bewindvoering. Als gemeente Schagen onderschrijven we deze mening.

Het was dan ook welkom dat we op 28 november 2018 een brief van de Nederlandse Beroepsvereniging voor Professionele Bewindvoerders (NBPB) kregen. In deze brief geeft de NBPB te kennen dat zij graag informatie wil geven over beschermingsbewind, met de gemeente wil samenwerken en haar in contact wil brengen met haar leden in de gemeente. De NBPB verzoekt de gemeente deze brief als ingezonden stuk in te brengen in de raadsvergadering. De NBPB geeft voorts in voornoemde brief aan dat zij graag van de gemeente wil vernemen of zij openstaat voor een betere en intensievere samenwerking met de bewindvoerders.

Deze brief van de NBPB heeft al op de agenda (lijst van ingekomen stukken) gestaan van de raad 18 december. Besloten is de brief ter afdoening in handen van het college te stellen.

Om het vraagstuk rond bewindvoering te kunnen duiden, wil ik u eerst informeren over de context van het verzoek van de NBPB. Hierbij zullen de volgende onderwerpen de revue passeren:

- wat is beschermingsbewind?
- beschermingsbewind in relatie tot bijzondere bijstand;
- toename beschermingsbewind en stijging van de gemeentelijke uitgaven;
- wetsvoorstel adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind.

Wat is beschermingsbewind

Beschermingsbewind is bedoeld voor personen die vanwege hun lichamelijke en/of geestelijke toestand niet in staat zijn om zelf hun financiële zaken (geld en goederen) te regelen. Een belangrijke recente aanpassing is dat vanaf 1 januari 2014 ook verkwisting en het hebben van problematische schulden gronden vormen voor het toepassen van beschermingsbewind.

Beschermingsbewind kan door zowel professionele als niet-professionele bewindvoerders aangeboden worden. Bewindvoerders nemen dan beslissingen over geld en goederen van de betreffende personen die onder bewind zijn geplaatst. Dit dient in principe (indien mogelijk) wel in overleg met deze personen plaats te vinden. Dit omdat bij beschermingsbewind de rechthebbenden wel handelingsbekwaam blijven.

Beschermingsbewind in relatie tot de bijzondere bijstand

Indien personen, die door de kantonrechter onder bewind zijn geplaatst, financieel onvoldoende draagkrachtig zijn, dienen gemeenten financieel bij te dragen in de kosten van het bijbehorende bewind. Dit vindt veelal plaats vanuit bijzondere bijstand.

Een belangrijk kenmerk van beschermingsbewind is dat gemeenten in principe maar beperkt invloed hebben op de ontwikkeling van de kosten daarvan. Immers, aanvragen en besluitvorming vinden voor een belangrijk deel buiten het gemeentelijk gezichtsveld plaats terwijl gemeenten wel verplicht zijn om in situaties van beperkte financiële draagkracht bij te dragen in de kosten.

Toename beschermingsbewind en stijging van de gemeentelijke uitgaven

Uit cijfers van de Raad van Rechtspraak kan worden afgeleid dat het aantal onderbewindgestelden de laatste jaren fors is toegenomen. In 2010 stonden er ruim 100.000 mensen onder een vorm van bewind en in 2017 is dit aantal toegenomen tot 326.100. De oorzaken hiervan zijn vergrijzing, de economische crisis en de financiële complexiteit in de samenleving. Ook de Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap heeft aan deze stijging bijgedragen. Sinds deze wetswijziging zijn -zoals reeds vermeld- verkisting en het hebben van problematische schulden toegevoegd.

Gemeenten, ook de gemeente Schagen, zien als gevolg van deze stijging het aantal aanvragen bijzondere bijstand groeien. Dit drukt op de budgetten van gemeenten. Een steeds groter gedeelte van het bijzondere bijstandsbudget gaat hieraan op. Dit gaat ten koste van andere voorzieningen. Daarbij komt ook dat de uitstroom beperkt is. Eenmaal in bewind duurt het een lange periode voordat er uitstroom is. Bij het bewaken van de uitstroom zijn de volgende knelpunten:

- a) Het is lastig vast te stellen door de rechtbank of bewindvoerders voldoende doen aan uitstroom uit de bewindvoering. Rechtbanken hebben beperkt de tijd (en informatie?) om dit te controleren.
- b) (Commerciële) bewindvoerders verdienen meer aan de klant naarmate deze langer onder bewind blijft. Cliënten die net onder bewind vallen kosten veel tijd en geld. Naarmate men langer onder bewind staat levert het dus meer op voor een bewindvoerder.

Wetsvoorstel adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind

Het wetsvoorstel adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind is een stap in de goede richting. Gemeenten kunnen volgens dit wetsvoorstel rechters adviseren over de vraag of iemand met problematische schulden hulp moet krijgen van een beschermingsbewindvoerder (ook wel schuldenbewind genoemd). Nu zijn gemeenten vaak niet op de hoogte als de rechter wordt verzocht om schuldenbewind in te stellen, terwijl ze wél verantwoordelijk zijn voor de juiste ondersteuning van mensen die schulden hebben. Om dit op te lossen, krijgen gemeenten een adviesrecht, als er schuldenbewind wordt aangevraagd. Het is nog niet bekend wanneer deze wetswijziging in werking zal treden.

Welke mogelijkheden zijn er om meer grip te krijgen op de bewindvoering

Ook zonder deze wetswijziging zijn er voor de gemeente genoeg mogelijkheden om wat meer grip te krijgen op de kosten en kwaliteit van de bewindvoering. Een van de mogelijkheden is om -zoals ook door de NBPB in haar brief van 28 november 2018 wordt gesuggereerd- de samenwerking te zoeken met de bewindvoerders die actief zijn in onze gemeente. De gemeente en de bewindvoerders kunnen de afspraken over de wijze waarop wordt samengewerkt neerleggen in een convenant. De gemeente kan vervolgens met een accountmanager bewaken of de (convenant)partners zich aan de afspraken houden.

Er zijn ook nog andere mogelijkheden die wij als gemeente kunnen oppakken, te weten:

1. afspraken maken met toeleiders;
2. afspraken maken met de rechtbank;
3. investeren in uitstroom.

Afspraken met toeleiders

Toeleiders zijn veelal uitvoerders binnen de gemeente, zorgaanbieders en maatschappelijk werkers die de schuldenproblematiek signaleren bij de klant. Vaak zijn zij het die (samen met de klant) op zoek gaan naar een bewindvoerder en de procedure tot bewindvoering in gang zetten. Voor veel toeleiders is het de snelste route naar ontstressing van de klant met problematische schulden. Echter, in de praktijk blijkt dat het instrument 'bewindvoering' in veel gevallen te zwaar is. Tussen financiën in eigen beheer houden en bewindvoering inzetten zitten nog veel mogelijkheden. Zo kan de gemeenten (goedkoper) budgetbeheer of budgetcoaching aanbieden. Ook Humanitas (vrijwilligersorganisatie) kan mogelijk ondersteuning bieden. Door afspraken met toeleiders te maken op het gebied van de toegang, kunnen gemeenten goedkopere en beter op de klant toegesneden dienstverlening bieden aan de klant.

Afspraken met de rechtbank

Afspraken met de rechtbank zijn steeds gebruikelijker. Rechtbanken en gemeenten willen beide dat de klant op de juiste manier geholpen wordt. De rechtbank kan de gemeente vragen te onderzoeken of bewindvoering wel het juiste instrument is voor de klant en gemeenten kunnen signalen geven als de bewindvoerder onder de maat presteert.

Investeren in uitstroom

Het is vaak lastig vast te stellen wat nodig is om ervoor te zorgen dat iemand weer financieel zelfredzaam is. Daarin kunnen gemeenten faciliteren, bijvoorbeeld door de klant actief te begeleiden richting financiële zelfstandigheid.

Vervolgprocedure

In het licht van het vorenstaande wordt het verzoek van de NBPB om de samenwerking tussen de gemeente en de bewindvoerders te intensiveren toegejuicht. Om meer grip te krijgen op de kwaliteit en de kosten van de bewindvoering en te bewerkstelligen dat de burger in Schagen de juiste ondersteuning krijgt bij de oplossing van zijn schuldenproblematiek, heeft het college besloten de samenwerking te zoeken met de bewindvoerders in de gemeente.

Tot slot

Erop vertrouwend u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.

Namens het college van burgemeester en wethouders,
De portefeuillehouder,

Sigge van der Veek